

Define tutkusu yüzünden tarihi eserler yok ediliyor

Düzceli vatandaşlar eski Türkçe bir kâğıt getirdiler. Bir hoca okumuş, korsanların adları bile yazıyormuş. Arkeologlar, bu tepe kum tepesi burada bir şey bulamazsın dediler. Ben generallik ve milletvekilliği sıfatlarımı kullanıp, kazı için izin aldım.

ERHAN AKYILDIZ

Dört gündür definecilerle uğraşıyoruz... Onların ruhsal yapılarını, defineciliğin yasal konumunu yansıtmaya çalıştık. Sıra işin adını koymaya geldi...

Kimdir bu insanlar... Arkeoloji ve sanat tarihi konusunda hiçbir bilimsel niteliği olmayan bu kişilerin, yeraltında gömülü olduğunu öne sürdükleri define-leri çıkarma umutları nelere mal olmaktadır.

Bu konuda ayrıntıya girmeden önce **Defineci Paşa**'yla sohbetimizi sürdürüelim:

— İlk tümülüs kazısı izni size verilmiş diye duyduk. Bu konuda bilgi verir misiniz?

TÜRKKAN — Yurdumuzda yüzlerce binlerce tümülüs var. Bunların tümünü kazmaya devletin gücü yetmez. Vatandaşın yardımıyla olur. Türkiye'de ilk tümülüs kazısı iznini ben aldım. Orhangazi'de bir tümülüs kazdım. İki kilometre arayla iki tümülüs vardı, bana sahte tümülüsün için boş olan tümülüsün bilgilerini ve planını vermişler, birşey bulamadık. Ancak bu olmadığı anlamına gelmez. Öbür tümülüste kazı yapalım dedik, yetkililer, bize gösterin biz yapalım dediler. Vatandaş yeni yeni yetişiyor define konusunda. Tarihi eser nedir, define nedir, yeni anladı. Yeraltında gömülü herşeye define deyip geçiyordu. Yönetmeliğin değişmesi için geçen pazartesi günü Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı Kemal Gökçe ile konuştum. Sonucu bekliyorum.

KORSANLARIN HAZİNESİ

— İzmir çevresindeki bir tepede define kazısı yapmışsınız. Arkeolojik buluntular çıkmış. Bu konuda bizi aydınlatır mısınız?

TÜRKKAN — Geçen sene Düzceli bazı vatandaşlar geldiler. İzmir Efes Müzesi yetki bölgesindeki Pamucak mevkiinde, korsanların hazinesinin bulun-

PAMUCAK'TAKİ KAZI — Defineci Paşa'nın Pamucak'ta yaptığı kazıdan görüntüler... Paşa, "merdivenin yanındaki kapının arkasında bir kapı daha var, onun arkasından da 40 ton altın çıkacak" diyor. Görkemli mozaik döşemeler, sütunlar tahrip oluyormuş, kimin umurunda.

ğunu söylediler. Biz de ilgililerle temasa geçtik.

— Size harita falan getirdiler mi?

TÜRKKAN — Harita falan yoktu. Ama beni inandırdılar. Tepe, sahile 200 - 300 metre mesafedeki kum tepesi idi. Müsaade aldıktan sonra bölgeye gittim. Alakadarlar, bu tepeye masraf etme, birşey bulamazsın, paranız boşuna harcanır dediler. Biz müsaade aldık, senelerdir şurada duran tepeyi kazacağız dedik. Başımıza bir asistan verdiler. Üç aya yakın kazı yaptıktan sonra tahmin edilmeyecek eserler ortaya çıktı.

— Define kazısında tarihi eser çıktığı zaman kazı durduruluyor mu?

TÜRKKAN — Biz yasanın 4. maddesini. ihbar maddesini işleterek buranın kazdırılması yoluna gittik. Böylece masrafları tarafımızdan temin edilmek üzere bölge müzesi bir arkeolojik araştırma kazısı yapmaya karar verdi. Bir asistan verdiler, bizim tuttuğumuz, masraflarını bizim karşıladığımız işçiler tarafından kazıldı. Aradan 3.5 ay geçtikten sonra yağmur mevsimi başladı kazıyı tatil edelim, gelecek yıl devam ederiz dediler, kabul ettim. Bu yıl bana "Müzeyle yaptığınız protokol mucibince, çıkan eserlerin müzeye yerleştirilmesi için gerekli yerlerin hazırlanması konusunda sizden istenilen malzemeyi temin etmediğiniz için bu

sene tekrar kazı müsaadesi verilmeyecektir" diye bir yazı gönderdiler. Oysa müzeyle aramızda böyle bir protokol yoktu. Ben 3 milyon lira harcadığım bir kazıda 300 bin lira masraf yapmayacak kadar saf mıyım. Protokol olsa neden vermeyeyim vaat ettiklerimi. Bahane bu. Üç gün önce Bakan'a uzun bir mektup yazdım. İnşallah bakanlık bu kanunsuz işi kanuni duruma getirir. Kazıda şu merdivenler ve şu kapı bulundu. (Paşa bu sırada fotoğraflar gösteriyor bize) Kapının arkası tamamen taşıma deniz kumuyla doldurulmuş. Biz diyoruz ki, biz şimdi burada kazı yapmayacağız. İçerideki kumu boşaltacağız, içeriden bir kapı daha çıkacak. Eğer o kapı da çıkarsa bizim planımız doğrudur. İçeriden 40 ton altın ayrıca başka altın heykellerin çıkacağı kanaatindeyiz.

KÂGIDI HOCALAR OKUDU

— Bir kapı çıktı, içeride bir kapı daha çıkacak arkasında 40 ton altın var, altın heykeller var diyorsunuz. Nereden biliyorsunuz bunları?

TÜRKKAN — Düzceli vatandaşlar bana eski Türkçe bir kâğıt getirdiler fakat çok küçük yazılmıştı okuyamadım. Vatandaşlar Düzce'de üç tane hoca bulmuşlar, onlardan biri okumuş. Korsanların adları bile yazıyormuş. Bu kazının hakikat olduğu zaten ortada, arkeologlar bu tepe kum tepesi, burada birşey bu-

lamazsın dediler. Ben generallik ve milletvekilliği sıfatıyla izin aldım, arkeolojik araştırma kazısı yaptım. Bunu yaptırmamak için çalıştılar ama yaptım. **İbrahim İrgören** adlı bir arkadaşımız da Tekirdağ'da bir tümülüs kazdı, kral mezarı çıktı, birçok değerli buluntu çıktı mezardan.

Türkkan Paşa'nın adını verdiği **İbrahim İrgören** de defineciler arasında adı sıkça geçenlerden biri... Geçen aylarda Trakya'da bir tümülüs kazısı izni almış ve define ararken bir kral mezarı çıkmış ortaya. **Atilla Dorsay** olayı Cumhuriyet'te ayrıntılarıyla yazdı.

Bir tarihsel değer, yeraltından çıkarılıp müzelerimize, dolayısıyla insanlığa kazandırılması güzel bir olay... Ancak bu işin, define peşinde koşanların finans ettiği kazılarla olması ve bölge müzesinden görevlendirilen bir asistanın denetimine bırakılması düşündürücü...

SOM ALTINDAN BİR HEYKEL

İbrahim İrgören, bugünlerde gazetecilere demeçler veriyor. "Surların altında som altından bir heykel var. İzin versinler Edirnekapı surlarının altındaki heykeli hemen çıkarayım" diyor...

İbrahim İrgören, surları yıkıp altın heykeli çıkarma düşleri kurarsun, arkeologlar yaptığı tümülüs kazısının hatalı ve acele yapılmış bir kazı olduğunu be-

lirtiyorlar... Türkkan Paşa'ya göre İrgören'in yaptığı kazı büyük bir başarıdır. Ama bu başarıya çamur atılmaktadır. Şöyle konuşuyor Türkkan Paşa:

"**İbrahim'in kazdığı tümülüsün sonuçları fena mı oldu yani. Ama Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Kazılar Şubesi Müdürü Mustafa Karahan yanlış yapılmış diyor. Soruyoruz neresi yanlış diye. Ben arkeologum, sen anlamazsın, yanlış yaptılar işte diyor.**"

Mustafa Karahan kimdir, nasıl biridir bilmiyoruz ama, Defineci Paşa'nın söylediklerinden çıkardığımıza göre en azından arkeoloji bilimine saygısı olan biridir ve söyledikleri doğrudur.

Bizce, Türkkan Paşa'nın Pamucak'ta yaptığı kazı da yanlış. Mozaik döşemeleri, yüksek duvarları, yüksek sütunlarıyla görkemli bir saray kalıntısı olduğu hemen belli oluveren Pamucak tepesi, öyle iki üç ayda, bölge müzesinden gelecek bir asistanın denetiminde yapılacak bir kazı değildir. Parayı bastırıp, "**çıkan kapının arkasında bir kapı daha var. Onun arkasında da 40 ton altın var**" diyen paşaya göre fevkalade bir iş başarılmıştır. Görkemli sütunlar param parça yerlerde duruyormuş, güzelim mozaikler tahrip oluyormuş kimin umurunda. Varsa yoksa kapının arkasındaki altınlar...

Paşa konuşmasında açıkça söylüyor: "**Generallik ve milletvekilliği sıfatımı kullanıp izin aldım**" diyor. Böyle olunca da insanın aklına, suçlunun Türkkan Paşa değil, ona bu izni verenler olduğu geliyor.

Defineci Paşa'nın sohbeti bitecek gibi değil. Konu da define olduğuna göre o anlatıyor, biz dinliyoruz. Birçok ihbardan söz ediyor. Paşanın en iyi bildiği konu yasalar, yönetmelikler... Hangi koşullarda define arayabilirsin, çıkarsa hissene ne düşer, tarihi bölgede define aramak için "**ihbar**" maddesi işletilip nasıl izin alınır bunları çok iyi biliyor. Ancak tarihi bilgisi pek yok belirlemelerimize göre... Konuşmamız sürüyor:

— Ne gibi define ihbarları geliyor anlatır mısınız?

TÜRKKAN — Geçenlerde Kartal'dan 85 yaşında biri geldi. Eskişehir'de Lidya Krallığı var bilirsiniz...

— Efendim Eskişehir'de Lidya Krallığı yoktur, Frigya uygarlığından izler taşır Eskişehir bölgesi. Lidya batıdadır...

TÜRKKAN — Kral Ledas var...

— Kral Midas olabilir efendim. Frigya Kralıdır.

TÜRKKAN — Evet Midas Krallığı...

PARLAYAN CAMDAKİ KÂĞIT

— Ne dedi Kartal'dan gelen ihtiyar?

TÜRKKAN — Beni Eskişehir'e götürün Kral Midas'ın hazinesini göstereyim diyor. Bu ihbar üzerine bir arkadaşımı Eskişehir'in Kümbet köyüne gönderdim. Tetkik etti. Kürreyi mücesseme üzerinde iki tane aslan pençelerini koymuşlar duruyorlar. Bunların baktıkları istikamette 20-30 sene evvel bir çoban gezerken birşey parlamış cam gibi. Bir kâğıt çıkmış parlayan camdan. Çoban kâğıdı okumuş arada 12 Midas kralının bir masa başında, içinde altın olan bir kabin çevresinde oturdukları yazılmış.

— O kâğıt nerede, şimdi sizde mi ya da gördünüz mü?

TÜRKKAN — Hayır yok anlattılar. Adam yakalanacağını anlayınca kâğıdı yakmış. Ne yapsaydı.

— Başka ihbarlar var mı?

TÜRKKAN — Geçenlerde Diyarbakır'dan bir hoca geldi. Kendisine Suriye'den Ermeni bir papaz gelmiş, oturduğu evin altında define olduğunu söylemiş birlikte çıkaralım dedi. Tarihi eser ihbarında bulundum. Bir adamımı Diyarbakır'a gönderip müze müdürüyle temasa geçtim. Çıkacak paralara yönetmeliğin 18. maddesine göre para verilip verilmeyeceğini sordurdum. Hiç bir hak talep edemeyeceğimiz söylendi. Bu yüzden kazıya başlayamadık.

Türkkan Paşa konuşmasının burasında birden heyecanlanıp bağıyor:

"**Ne lüzum var Çin'e gitmeye, toprağın altı, altın dolu altın...**"

Paşa düşlerindeki hazineleri anlatmayı sürdürüyor:

"**Krezüs'ün hazinesi İzmir yakınlarındaki Ahmet Bey köyünde. Bulgar eşkiyası Volcan Voyvodası'nın 72 ton altını Saray'ın Midye köyünde. Alibeyköy'de Kraliçe Perloviçe'nin hazinesi var... İzin verilsin tonlarca altın çıkaracağım, söz veriyorum... Definecileri destekleyin yazınızda.**"

Biz söz veremiyoruz...